

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 395
אדר א' תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

הרחב כמו לחי, [כיון שיש לו בליטה ממש, והחוט נמצא מעל הצד העליון של הבליטה, ואינו דומה לעמוד מתרחב כמו קונוס, שגם אם הוא מתרחב עדיין החוט בצד של העמוד, ולא מעליו]. בכל זאת יש תנאי בסיסי שהעמוד יהיה ישר מאוד, כי ההיתר של זה הוא רק משום שרואים כאילו החלק הרחב עולה ישר עד החוט, ואם יש נטיה קטנה בעמוד, יוצא שהחוט בצד ולא מעל החק הרחב. וכיון שהחלק מתרחב רק 2-4 ס"מ מכל צד, א"כ בנטיה קטנה של 4 ס"מ מתוך הגובה שעד החוט, זה כבר לא מעל החלק התחתון. באחד מהעמודים בשכונה כבר הבחינו בנטיה של העמוד, והעמיד קרשים לפני העמוד והרחיק אותם ע"י חתיכות של קרשים, כדי שיהיו תחת החוט.

גם אתה יכול!
לדעת הלכות תחום שבת, כולל מדידת התחום, ריבוע העיר, הנחת עירוב תחומין, דיני היוצאת ללידה, אדם שנתקע בדרך, ועוד עשרות מקרים אקטואליים.
הצטרף השבוע לקבוצות החדשות
055-678-3323

קשירת הלחיים סביב לעמודים יכולה להיפסל במגע יד
אבל בחלק מהמקומות הבעיה היתה אחרת, כי בעמודי החשמל [העגולים בעמודי תאורה] אין אפשרות לחבר אל העמוד בהברגה או בהלחמה. כיון שזה נחשב כפגיעה בתשתיות ועלול לגרום קנס ח"ו. לכן מה שהתחזקו עשה, הוא קשר חוט ברזל שזור סביב לעמוד והשחיל אותו בצד האחורי של הלחי [ע"י חיבור של צינור קטן שהלחים לכל לחי בצד האחורי]. בצורה כזו הלחי יכול להסתובב בקלות, ואפילו ילד שעובר ברחוב עם חבריו עלול למשוך בו ולהזיזו. ואם הלחי מסובב מעט, הוא כבר לא מתחת החוט ופסול. האחראי היה מזיז בחזרה כל פעם שהתגלה שהלחי זו ממקומו. אבל הערנו להם שזה לא מספיק אחראי לסמוך את העירוב ושמיירת השבת על דבר שיכול לזוז ולהיפסל, ומי ערב לנו שלא זוזו באמצע שבת. למרות שהזרנו הם לא שינו, בגלל שתי המגבלות הנ"ל.

קעת שהעוסקים הקודמים עזבו, ובאנו לעבור איתם על העירוב, התברר שכעשיירת מהלחיים לא היו במקום, והם ממש נורא. זה אומר שבמצב כזה אי אפשר להשאיר את העירוב. האחראים כאמור התאמצו להזיז את כל הלחיים וקבוע אותם הצורה כלשהי שיהיה מסודר בצורה זמנית לפני שבת. ומכאן ולהבא מנסים לערוך שינוי משמעותי בצורת העירוב, שלא ייצא מכשול.

אנשים מתקשים להבין למה לא כל אחד יכול לעשות עירוב
למדנו מכאן דבר חשוב מאוד, שלומדים מתוך הנסיון, שלא להשתמש בפתרון של לחיים במצבים כאלו שיכולים לבוא לידי פסול, בלחיים שאינם קבועים חזק תחת החוט, בלחיים שבעמודי חשמל שקשה להבחין ביישורתם, וקשה לאמוד את מקום החוט בצורה קלה. בדברים האלו מוצאים שוב ושוב עירובים שהשקיעו המון והיו פסולים רח"ל. הרי כל אדם מבין ששווה להוסיף ולהשקיע בעירוב עוד חמישים אלף שקל [שמתחלק בין כל הציבור]. בשביל למונע שבת אחת של חילול שבת של מאות תושבי השכונה. ואפילו רק בשביל להדר או לייפות את הדירה או את ביהכ"ס משקיעים סכומים פי כמה מזה, ק"ו כאן שנוגע לעיקר הדין, ולשמירת שבת קודש, ולציבור כל כך גדול. ועם כל זאת אנשים מתקשים להבין שצריך להשקיע נכון, בבעל מלאכה שהתמקצע בעירוב דוקא, ובחומר שמתאים לעירוב, והתקנה מסודרת ומקצועית, ולא בבעל מלאכה שיפוצניק, ככל שיהיה מומחה לשיפוץ מבנים או ריתוך מרפסות, אינו מתאים למלאכת העירוב שזורשת ידע הלכתי רב. לצערינו החלק הזה עדיין רחוק מהציבור, ועדיין אנו פוגשים עירובים שאינם כשרים. [אחד מהרבנים המתמצים בעניין הציבור, שחלק מדירוג כשרות העירוב תהיה האם הותקן ע"י מערכת עירובים או בעל מלאכה]. או מקווים שהציבור

בדיקת עירוב קהילה בדרום בעקבות תחלופת הבודקים
בשבוע האחרון ביום חמישי יצאנו אל הדרום. לעסוק בבדיקת עירוב שכונתי באחת הקהילות. העירוב של קהילה זו נבנה בעמל לפני למעלה מחמש עשרה שנים, והיה לו אחראי ת"ח מסור, וגם איש תחזוקה שהיה מבצע את התיקונים במסירות. אך כעת לרגל המלחמה שניהם פרשו מהתפקיד, אחד מהם עבר לגור במרכז הארץ, והתחזקו נפגע מטיל שנפל ביום שמחת תורה. בעקבות כך נגשו שני אברכים מהקהילה שלמדו לפני שנים במסגרת העירובין למעשה, ונטלו את התפקיד החשוב לדאוג לקהילה שישמרו שבת בהידור. האברכים אמרו שכאשר למדו בשיעורים שם לא התכוונו להיות אחראים, וגם עכשיו הם לא מבקשים את התפקיד הזה, אלא שבמקום שאין אנשים הם יודעים כמה זה חשוב, וכמה שה מוכרח שיהיה בודק לעירוב ושידע את ההלכות היטב, והבינו שהם מוכרחים לעשות זאת.

למרות שהאברכים החדשים למדו במסגרת העירובין, וגם השתתפו בסירורים ללימוד בשטח, והם יודעים את הדינים, בכל זאת הם ביקשו ליווי חד פעמי שנעבור איתם על העירוב, כדי לדעת לשים לב לנקודות החשובות.

בדיקה מקיפה להקדים לתחילת שבוע, והמסירות של האחראים
הטעות היתה שבאנו לבדוק בסוף שבוע ביום חמישי, כי בדרך כלל צריך לעשות בדיקות כאלו בתחילת שבוע, שיהיה זמן לתקן אם ימצאו זדריים הטעונים תיקון, אלא שכאן המטרה היתה רק לרעננו, ולא הקפדנו על כך. אבל בפועל כשעברנו איתם על העירוב, גילינו שיש הרבה תיקונים, והאחראים לא התיאשו ולא זילזלו, אלא נכנסו במסירות לכל התיקונים, ועבדו בליל שישי עד שתיים בלילה, ולמחרת ביום שישי מעשר וחצי בבוקר, עד שלוש לפני שבת!

בבדיקת הלחיים של העירוב בשכונה

המסירות הזו בלתי נתפסת אצל אברך מהשורה, הקדיש כ"כ הרבה שעות בימים כאלו למען הכלל, למנוע חילול שבת. כנראה זה עזרה משמים שניתנת למי שמקבל על עצמו לדאוג למצוה. וכך שמענו פעם מהגר"מ ברלין שליט"א, שמי שכבר אחראי על עירוב זה לא בחירה ומסירות נפש שהוא משקיע כ"כ הרבה בתיקון העירוב, כי זה כמעט מוכרח לך, אלא המסירות היא במה שנכנס לענין הזה, אחר כך כבר מקבלים כוחות מיוחדים להתמסר. כמובן שאין זה ממש ממעלת העוסקים, ולא מההערכה או מההוקרה שאנו צריכים לתת להם, אלא זה לפחות מלמד אותנו כל אחד בתפקידו, לנצל את הכוחות למצוה, ואז לקבל כוחות מיוחדים להשלים אותה.

הבעיות המצוינות בקשירת החוטים לעמודי חשמל
הדבר המרכזי שהיה בעירוב הזה, הוא דבר שיש לנו מה ללמוד ממנו. העירוב היה תחת פיקוח ובדיקה מידי שבוע, וכל החוטים היו קשורים טוב ומתוחים, ולא דילגו על שום פינה, אבל המבנה היה עם חוטים הקשורים לעמודי חשמל, שהם תמיד קשורים מהצד, והוסיפו לחיים תחתיהם כדי שהם יהיו העמודים של צורת הפתח. הצורה הזו היא גם חסכונית שלא צריכים להשקיע בהתקנת עמודים, וגם היתה להם סיבה טכנית שחששו שראש העיר לא יתן להעמיד בעיר עמודי עירוב מצד חזות העיר. רק במקומות שלא היתה ברירה אחרת, עשו עמוד עירוב. לפני כעשר שנים כבר ביקרנו שם והמלצנו לעבור לעמודי עירוב, אך הם סירבו, למרות שלמעשה לא ידוע שהיתה התנגדות לעמודים שהתקינו, אבל עדיין החשש מנע מהם לשנות.

השבוע הגענו לבדוק ועברנו יחד על כמה עשרות לחיים שבשכונה, אך התברר שלא כולם היו תחת החוט. בחלק מהעמודים העמוד התעקם קצת, ולכן הלחי לא היה תחת החוט, וזה דבר שזורש עירנות גבוהה, בפרט כאשר משתמשים בעמודי חשמל, שאנשים בטוחים שהם ישרים, ובמצאות זה לא נכון, אלא יש עמודי חשמל נוטים בצורה משמעותית, גם עמודי ברזל, וגם עמודי בטון. והאחראים על העירובים צריכים להיות מודעים למצב, ובכדוק באמצעות מכשיר מדידה [בקבוק המחט, או הפלס עם המראות], בכל מקום שיש ספק.

הוראה זו קיימת גם כלפי עמודי תאורה ירוקים המצויים כיום, שיש להם התרחבות בחלק התחתון, והזכרנו כמה פעמים שאפשר להחשיב את החלק

יפנים את המסר מתוך המצב העגום בקהילות הקודש, ויעזור לאחראים להשקיע בצורה נכונה למען כולנו.

שני עמודים מאותו סוג ואחד כשר והשני פסול

באותו ענין של ההבדלים בין עמודי החשמל והתאורה, שבהבדל קטן נהיה כשר או פסול. ביקרנו השבוע בעירוב בעירוני אחר, והאחראי שם קשר את החוטים למגוון סוגי עמודים, מתוכם היו שני עמודים של שילוט למעבר חציה, עמוד שיוצאים ממנו שני זרועות בקו ישר שבסופם יש פנס שמסמן מעבר חציה. בעמודים אלו לא ניתן לקשור את החוט מעל מרכז העמוד, אלא אם עושים לו ראש מיוחד. לכן הוא קשר את החוט מחור שהיה צמוד לראש העמוד. במצב כזה החוט הוא המצד, וצריכים להעמיד לחיים מתחתיו, אבל היה ביניהם הבדל בצורת העמוד, למרות ששניהם היו באותו רחוב. עמוד אחד היה לו התרחבות קרוב לראשו, התרחבות בולטת שעושה שהחוט מעל החלק המתרחב. בעמוד השני לא היתה התרחבות בולטת, אלא רק התרחבות כמו קונוס, ושם הוא לא היה כשר והיו חייבים לחיים.

ההבדלים האלו אינם ידועים למי שלא עוסק בתחום, וכבר מצאנו כמה מקומות שהאחראים החליטו מעצמם להכשיר כל מיני עמודים כי הם ראו שאחרים עושים כך, או שהבדוק של עיר כלשהי אמר להם שכך עושים על פי מה שהרב שלו הנחה אותו במקום מסוים, ומעתיקים מהם גם למקומות פסולים, וגורמים לפסול ערים שלימות. שוב אנו רואים את היסוד החשוב הנ"ל, לא יתכן שיהיה אחראי או מתקין, או בודק, שאינו עובר הכשרה הלכתית מסודרת ללימוד כל הלכות העירוב והפרקטיקה, כולל ההבדלים הדקים שמשנים בין כשר לפסול, שבינתיים אין בהם חומר כתוב מחמת שרבים התנאים להכשיר ולפסול, וכעת האפשרות ניתנת רק בלימוד במסגרת ההכשרה והשימוש. וללא תנאי זה, מצוי שהעירוב יפסל אפילו בשינוי קטן.

האם אפשר לעשות לחי בהדבקת טפט לעמוד

בנוסף לכך, האחראי באותו מקום ידע שהוא צריך לחיים לעמודים, והוא חיפש להשיג לחיים בזול, כי הברזל והקרשים עולים כמה עשרות שקלים לכל יחידה, וגם רצה שיהיה קל לחבר אותם, והתיעץ עם האחראי בעיר הסמוכה אליו. האחראי ההוא אמר לו שיכול לעשות בקלות ובזול, שידיק טפטים על העמודים, זה גם זול, וגם מהיר וקל. [ניתן להבין כמה זה יחזיק בגשם ובמקומות שאנשים נוגעים]. שאל האחראי הראשון הרי טפט זה דק מדי. השיב האחראי השני זה בסדר, לא צריך יותר. הלך וקנה טפטים והדביק על העמודים, וכשבאנו פסלנו לו את רובם או כולם, משתי סיבות, א. החוטם אינם צמודים כל כך לצדי העמוד, אלא רחוקים סנטימטר בגלל הברזל התופס אותם [שהם קשורים לטבעת הדגלים וכדומה, או הקשר עצמו מתרחק], ולכן החוט באמת לא מעל הטפט שעביו פחות מסנטימטר. ב. גם אם החוט צמוד, הרי אם יש בעמוד נטיה של סנטימטר זה פוסל, וזה דבר שאי אפשר לבדוק אותו ולעמוד עליו. שאל האחראי "א"כ למה הוא אמר שזה כשר?"

לצערינו אנו פוגשים הרבה פעמים אנשים שאומרים הלכות לפי מה שהם שמעו על מקרה מסוים, בלי לדעת בכמה תנאים וכמה מקרים זה לא מתאים, ואפילו בודקי עירובים שעובדים בצורה כזו, וגורמים שכל עבודתם לריק רח"ל, וציבור שלם נכשל בעקבות הוראות אלו.

רוב מחיצות עם פירצה קטנה שפוסלת

בבדיקת העירובים עברנו בשוב שמתאמץ שיהיה לו רוב מחיצות בעירוב, כדי שיהיה כשר גם לדעת הרמב"ם (המובא ב"ש"ע סי' ס"ב סי' ס"ג) שבצורות הפתח רחבות יותר מי טפחים, צריך שיהיה רוב מחיצות. לשם כך הם מסתמכים בקטעים מסוימים בגדרות של חצרות הבתים, של שורות הבתים שבקצה הישוב, אלא שלפעמים מגלים שאדם פתח לעצמו את הגדר

כדי לעבור או כדי לשפץ, וצריך לשים לב שזה לא יפסול. באחת מהחצרות היתה פירצה רחבה, והעמיד בה חתיכות גדרות לסגור אותה, ובין שתי החתיכות היה רווח קטן. במבט שיטחי זה פירצה קטנה, ועוד שבחלק העליון שתי החתיכות נשענות זו על זו. אבל באמת זוקא בגלל שהחתיכות נשענות זו על זו כדי שיחזיקו אחת את השניה, יוצא שהם לא בקו ישר, המשולש, זה פירצה בקרן זוית שפוסלת את העירוב.

מדבר זה אנו רואים את המשמעות של כל דבר קטן, פירצה של פחות מחצי מטר יכולה לפסול. וכמה צריך לדעת הלכות כדי לדעת שזה פוסל. למעשה במקרה זה האחראי לא היה איתנו, ולא רצינו להשאיר את הדבר כך, לכן אספנו משטח (רפסודה) שהיה זרוק בקירבת מקום, והבאנו אותו וקשרנו עם חוט ברזל חזק, כדי שלא ירד בקלות במשך הזמן.

הבדל בין מחיצה ללחי בהשתמשות במשטחים

במקביל יש לציין שיש דברים שאי אפשר לעשות עם משטח, וזה לחי לעירוב. בבדיקת עירוב שכונתי באחת הערים, היה במקום אחד לחיים ממשטחים, שיש בו קרשים בצורה מאוזנת, ובין קרש לקרש יש רווח פחות מג' טפחים, שזה לבד. אבל ללחי של צורת הפתח אין להכשירו, משום דין פתחי שימאי, שלדעת כמה אחרונים (מובא במשנ"ב סי' ש"ג ס"ק ק"ג, ושער הציון ס"ק י"ט) אין זה כדרך הפתחים שהעמוד אינו שלם, ואע"פ שדין לבד מגדיר אותו כסתום, זה טוב רק לענין מחיצה, אבל לענין צורת הפתח אין להכשירו אותו, לפחות לא בעירוב שכונתי. בנוסף למדנו במק"א שאם הקרשים של המשטח בצורה מאונכת, יתכן שזה פסול ממש, כי אם החוט עובר מעל הרווח שבין פס לפס, זה נחשב בלי עמוד כלל, כי רווח לבד אינו עמוד, רק אינו פירצה ואכמ"ל. האחראי במקום קיבל את ההוראה המקובלת, ויתקן ויחליף ללחי אחר.

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

דיני התחומין לא מחוץ לתחום!

הידעת?
פעמים רבות אתה ומוספתך נכשלים בהלכות תחומין, ולא שמים לב?

ממתנים במיון בביה"ח 'תל השומר', אפשר להגיע בשבת לבני ברק? איך עושים 'עירוב תחומין' ללכת ממודיעין עילית לישוב חשמונאים? כשנמצאים ב"אור הגנוז" האם מותר ללכת לציון הרשב"י במירון? האם יש פתרון להתייר להגיע גם מכפר שמאי עד מירון? ביתי נסעה עם הסמינר, עד היכן מותרת לטייל סביב למושב? האם היולדת יכולה לקחת איתה בנדים להחלפת, וטלית לבעלה? מתי בעל קורא אינו יכול ללכת לבית כנסת בעיר הסמוכה? האם בתוך ירושלים מותר ללכת גם שעה וחצי לשכונת רחוקה?

היתכן?
כחור עשין יוכל ללכת בשפת היתוך הסכנה, כאלף השנייה עשין? לברק עשן עשן יולדת? "אשתי חשמונאי", ולסור ללכת לירושלים כשני ברק? ראית לך עשן עשן ב"קומאיות", והרב זאמר לו שלש יאז אק' אמונית? השעתי לצימר בפנינת האופה, ואני יוכל להשעתי עשן כנסת שפתוך חשמונאי?

בלימוד חודש וחצי בלבד, תוכל לתת מענה לכל השאלות האלו!

סידרת השיעורים יתקיימו בעז"ה:
מודיעין עילית - במוצאי שבתות, הסבא מסלבודקה, בשעה 9:30
ירושלים - בימי ראשון, בשכונת סנהדריה, בשעה 8:00 בערב
אלעד - בימי שני, רח רבי יהודה הנשיא, בשעה 8:30 בערב
בני ברק - בימי חמישי, בהכנ"ס צעירים, בשעה 8:00 בערב

לפרטים והרשמה ע"י נציג - 055-678-3323 / 054-84-833-20